

Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a
15172 Tallinn

Teie 23.08.2016 nr 1-4/16/7702

Meie 14.09.2016 nr 4/207

Arvamuse esitamine pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Marko Pomerants

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Keskkonnaministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: Eelnõu) kohta. Kaubanduskoda ei toeta Eelnõuga kavandatavat meedet, mille kohaselt keelatakse eriti õhukeste plastkandekottide kasutamine. Samuti oleme vastu õhukeste plastkandekottide miinimumhinna kehtestamisele. Kaubanduskoja hinnangul puudub vajadus nimetatud meetmete ellu viimiseks. Samas toetame muudatusi, mille kohaselt ei tohi eriti õhuke plastkandekott olla kassas tasuta kättesaadav ning plastkandekottide kõrval tuleb poodides pakkuda alternatiive. Samas oleme seisukohal, et need kaks meedet ei pea sisalduma seaduses, vaid need kohutused võiksid tulla eneseregulatsiooni teel. Järgnevalt esitame oma põhjalikumad kommentaarid ja ettepanekud Eelnõu kohta.

1. Eriti õhukeste plastkandekottide keelamine

Eelnõu § 1 punkti 4 kohaselt ei tohi alates 2018. aasta 1. jaanuarist eriti õhuke plastkandekott tarbijale olla kättesaadav, välja arvatud juhul, kui see on vajalik hügieeni eesmärgil või kui seda kasutatakse esmase pakendina lahtise toidukauba puhul ja see aitab vältida toidu raiskamist. Kaubanduskojale jääb ebaselgeks, millistel juhtudel on tulevikus ikkagi lubatud eriti õhukeste plastkandekotte kasutada. Leiame, et Eelnõus peab sisalduma oluliselt täpsem selgitus selle punkti kohta. Õigusselgus on vajalik nii tarbijate, kaupluste, toidutootjate kui ka selle kohustuse üle järelevalvet teostavate isikute jaoks. Näiteks on oluline saavutada selgus, kas puu- ja juurviljade puhul, mida ei ole eelnevalt pakendatud, on lubatud endiselt kasutada eriti õhukeste plastkandekotte.

Kaubanduskoja hinnangul peaks vastus sellele küsimusele olema jaatav. Kui näiteks pakendamata puu- ja juurvilju ei ole edaspidi lubatud pakendada eriti õhukestesse kilekottidesse, siis see võib vähendada kilekottide kasutamist, kuid samal ajal võib suurenedagi jäätmete, sh kile kogus. Näiteks võidakse senisest rohkem pakendada juur-, köögi- või puuvilju kile-, plast ja/või muudesse pakenditesse, et tarbijal oleks neid mugav osta ilma kilekotita. Sellised pakendid võivad sama palju või isegi oluliselt rohkem kaaluda kui eriti õhukesed kilekotid. Juba täna on pakendatud kujul saadaval näiteks punapeet, porgand, kartul, tomat, kurk, küüslauk, paprika, viinamarjad, kiivi, mandariinid. Selliselt pakendatud kaupade hulk võib piirhinna kehtestamisel aga

mitmekordistuda, mis lõppkokkuvõttes ei vähenda jäätmete hulka, vaid üks pakend asendub teisega.

Ebaselgust tekitab ka eriti õhukese plastkandekoti definitsioon. Eelnõu § 1 punktis 2 on eriti õhuke plastkandekott defineeritud järgmiselt: „*Plastkandekott, mis on õhem kui 15 mikronit ning mis on vajalik hügieeni eesmärgil või mida kasutatakse esmase pakendina lahtise toidukauba puhul, kui see aitab vältida toidu raiskamist.*“ Sellest mõistest tuleneb, et plastkandekott, mis on õhem kui 15 mikronit, kuid mida ei kasutata hügieeni eesmärgil ega ka esmase pakendina, ei ole Eelnõu kohaselt eriti õhuke plastkandekott. Näiteks plastkandekott, mis on õhem kui 15 mikronit ja mida kasutatakse tööstuskauba pakendamiseks, ei ole eriti õhuke plastkandekott, vaid õhuke plastkandekott. See tähendab, et sellisele kotile hakkab kehtima ka Eelnõus sätesatud miinimumhind. Lisaks tuleb silmas pidada, et sellisele kotile ei kehti Eelnõu § 1 punktist 4 tulenev kasutamise keeld, sest tegemist ei ole eriti õhukese kilekotiga. Hetkel on Eelnõu § 1 punkt 4 sisutühi säte. Kui selles sättes kasutada eriti õhukese plastkandekoti mõiste asemel selle definitsiooni, siis oleks normi mõte järgmine: „*Plastkandekott, mis on õhem kui 15 mikronit ja mida kasutatakse hügieeni eesmärgil, ei tohi olla tarbijale kättesaadav, välja arvatud, kui see on vajalik hügieeni eesmärgil.*“

Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku jätta § 1 punkt 4 Eelnõust välja. Sama ettepaneku teeksime ka olukorras, kus eriti õhukese plastkandekoti mõiste alla kuuluvad kõik plastkandekotid, mis on õhemad kui 15 mikronit. Kaubanduskoja hinnangul kasutatakse täna suurem osa eriti õhukestest plastkandekottidest hügieeni eesmärgil või toidu esmase pakendina. Seda kinnitab ka Keskkonnaministeeriumi poolt tellitud uuring „Õhukeste plastkandekottide tarbimise uuring ja tarbimise vähendamise mõju analüüs“ (lk 9), mille kohaselt kasutatakse toidu hügieeni eesmärgil või esmase pakendina 107,6 miljonit eriti õhukest plastkandekotti (64,8 miljonit puu- ja juurvilja pakendamiseks ning 42,8 miljonit hügieeni eesmärgil), mis moodustab 93,5% eriti õhukeste kilekottide koguarvust. Mitteeesmärgipäraselt eriti õhukeste plastkandekottide kasutamist aitab aga vähendada meede, millega keelatakse eriti õhukeste kilekottide tasuta jagamine kassas. Seega puudub vajadus Eelnõu § 1 punkti 4 järele.

Kui see punkt jätta Eelnõust välja, siis väheneb ka kaupluste aja- ja rahakulu. Kauplused ei peaks oma töötajaid selles osas koolitama ning puudub vajadus ka tarbijatele igapäevaselt selgitada ning infosilte välja panna, millistel juhtudel võib eriti õhukese plastkandekotte kasutada. Praeguse Eelnõu sõnastuse puhul võivad esile kerkida vaidlused kaupluse ja tarbija vahel. Näiteks kui tarbija võtab lahtiste šokolaadikommid juurest eriti õhukese plastkandekoti ja kasutab seda kodukeemia pakendamiseks, siis peab kassapidaja sekkuma ning plastkandekoti eemaldama, sest selle kasutamine ei ole Eelnõu kohaselt lubatud.

2. Õhukestele plastkandekottidele miinimumhinna kehtestamine

Kaubanduskoda ei toeta Eelnõu § 1 p 3, mille kohaselt ei või õhukese plastkandekoti, välja arvatud eriti õhukese plastkandekoti, hind olla väiksem ministri määrusega kehtestatust (0,3 eurot kuni 1 euro). Kaubanduskojale jääb endiselt ebaselgeks, miks on Eelnõu koostajad pidanud vajalikuks miinimumhinna kehtestamist. Samuti jääb ebaselgeks, kui palju peaks Eelnõu koostajate hinnangul selline meede vähendama

õhukeste kilekottide kasutamist, et meede õigustaks oma eesmärgi. Kaubanduskoja hinnangul ei peaks riik sekkuma plastkandekottide hinna määramisse ning jätma selle ettevõtete otsustada. Juhime tähelepanu ka asjaolule, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/720 (edaspidi: Direktiiv) kohaselt, millega muudetakse direktiivi 94/62/EÜ seoses õhukeste plastkandekottide tarbimise vähendamise, ei ole liikmesriigil kohustust kehtestada õhukestele plastkandekottidele miinimumhinda. Direktiiv näeb liikmesriikidele ette kaks meetet:

- a) võetakse meetmed, mis tagavad, et 31. detsembriks 2019 ei ületa aastane tarbimine 90 õhukest plastkandekotti inimese kohta ning 31. detsembriks 2025 ei ületa see 40 õhukest plastkandekotti inimese kohta või samaväärseid koguselisi eesmärgi. Eriti õhukesed plastkandekotid võib riiklikest tarbimiseesmärkidest välja jätta;
- b) võetakse vastu õigusaktid, mis tagavad, et 31. detsembriks 2018 ei anta õhukesi plastkandekotte tarbijale kaupade või toodete müügikohas tasuta, välja arvatud juhul, kui rakendatakse sama tõhusaid meetmeid. Eriti õhukesed plastkandekotid võib nende meetmete kohaldamisalast välja jätta.

Eesti täidab juba täna Direktiivist tulenevaid numbrilisi eesmärgi ning seetõttu ei ole miinimumhinna kehtestamine vajalik. Uuringu „Õhukeste plastkandekottide tarbimise uuring ja tarbimise vähendamise mõju analüüs“ (lk 15) kohaselt tarbitakse Eestis ca 40 õhukest plastkandekotti inimese kohta aastas. Direktiivist tuleneb, et aastane tarbimine ei või 2019. aasta lõpuks ületada 90 ning 2025. aasta lõpuks 40 õhukest plastkandekotti inimese kohta. Eestis ei jagata ka õhukesi kilekotte (15-50 mikronit) tarbijatele üldjuhul tasuta ning seega puudub otsene põhjus miinimumhinna kehtestamiseks. Kui Eelnõu koostajad aga leiavad, et väga väikesel hulgal õhukeste plastkandekottide (15-50 mikronit) tasuta jagamine on probleem, siis võib keelata mitte ainult eriti õhukeste, vaid kõikide õhukeste plastkandekottide tausta jagamine kassas.

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et Eelnõu seletuskirjas (lk 2) on ekslikult kirjas, et Direktiivis välja pakutud variant a puhul peab liikmesriik rakendama meetmeid, mis tagavad, et 2018. aasta 31. detsembrist ei anta õhukesi plastkandekotte tarbijale tasuta. See meede sisaldub Direktiivis siiski vaid variant b puhul.

Õhukesed plastkandekotid ei ole Eestis massiliselt teedel, tänavatel, metsades või veekogudes, mis õigustaks miinimumhinna kehtestamist. Samuti ei ole seletuskirjas viidatud uuringutele, mis kinnitaksid vastupidist. Suur osa kilekottidest põletatakse tööstuslikult ning saadud energia kasutatakse kaukküttevõrgus, mitte ei jää loodusesse. Mõistame, et vähendada võiks jäätmete hulka, kuid kilekotid moodustavad väga väikese osa (0,3%) Eesti jäätmetest ning plaanitavad muudatused ei avalda olulist mõju jäätmete hulgale. Samas leiame, et õhukestele plastkandekottidele miinimumhinna kehtestamine ja selliste kottide kasutamise vähendamine pigem suurendab kui vähendab jäätmete hulka. Näiteks kasutavad paljud inimesed kilekotte ka prügikottidena, kuid kui kilekotid muutuvad kordades kallimaks kui prügikotid, muutuvad ka inimeste eelistused. Näiteks 0,30 euro eest on hetkel võimalik osta rohkem kui seitse 30-liitrilist prügikotti. See tähendab, et miinimumhinna kehtestamisel võib väheneda tavaliste kilekottide kasutamine, kuid oluliselt kasvada prügikottide kasutamine, mis kaaluvad rohkem kui õhukesed plastkandekotid. Seega jäätmete

vähendamise seisukohast ega ka keskkonnakaitse seisukohast ei ole õhukestele plastkandekottidele miinimumhinna kehtestamine hädavajalik meede.

3. Alternatiivid plastkandekottidele

Eelnõu § 1 punkti 3 kohaselt tuleb tarbijale pakkuda kauba pakendamiseks õhukese plastkandekoti, kaasa arvatud eriti õhukese plastkandekoti, asemel muid võimalusi. Teeme ettepaneku asendada viidatud sättes sõna „asemel“ sõnaga „kõrval“. Eelnõu sõnastuse kohaselt peavad kauplused asendama plastkandekotid teiste alternatiividega. Sätte mõte peaks olema aga see, et kauplused pakuvad lisaks kilekottidele ka muid alternatiive. Seega peab kauplustele jääma alles õigus pakkuda kilekotte, sest teatud juhtudel ei ole kilekottidele alternatiivi. Samas Kaubanduskoda toetab põhimõtet, et kauplused pakuvad kilekottide kõrval ka muid alternatiive, näiteks paber-, riide- või võrkkotte. Juba täna pakuvad väga paljud kauplused lisaks kilekottidele muid võimalusi. Seetõttu ei pruugi selle sätte kirjutamine seadusesse anda olulist mõju.

4. Eriti õhukeste plastkandekottide keelamine kassas

Eelnõu § 1 punkti 3 kohaselt ei tohi kassas tarbijale olla tasuta kättesaadav eriti õhuke plastkandekott. Kaubanduskoda toetab seda põhimõtet, sest see aitab kaasa eriti õhukeste kilekottide kasutamise vähenemisele. Samas peame mõistlikuks Kaupmeeste Liidu ettepanekut, mille kohaselt võiks see põhimõte sisalduda eneseregulatsioonis, mitte seaduses.

5. Teadlikkuse tõstmine

Eelnõu koostajad on välja pakkunud mitmeid meetmeid plastkandekottide kasutamise vähendamiseks. Leiame, et esimeste meetmetena ei peaks kehtestama miinimumhinda või keelama kilekottide kasutamist, vaid oluline on tõsta ka tarbijate teadlikkust. Direktiivi preambula mitmes punktis (p 9 ja 15) on ka rõhutatud, et plastkandekottide kasutuse vähendamise eesmärgi saavutamisel on otsustav roll just tarbijate teavitamisel. Seetõttu leiame, et järgnevatel aastatel tuleks riigi toetusel läbi viia tarbijate teadlikkuse suurendamise kampaaniaid. Sellist kampaaniat on mõistlik läbi viia koostööd kilekottide müügikohtadega.

Kokkuvõtteks, Kaubanduskoda teeb ettepaneku jätta õhukestel plastkandekottidele miinimumhind kehtestamata, sest selleks puudub otsene vajadus. Eesti täidab juba täna Direktiivist tulenevaid eesmärgid, õhukesi kilekotte (15-50 mikronit) ei jagata inimestele tasuta ning samuti ei satu täna õhukesi kilekotte suurtes kogustes loodusesse. Miinimumhinna kehtestamise asemel soovime tõsta tarbijate teadlikkust kilekottide negatiivsest mõjust keskkonnale. Meie hinnangul on teavituskampaaniad tõhusad meetmed kilekottide tarbimise vähendamisel ning sellele on korduvalt viidatud ka Direktiivi preambulas. Samuti oleme vastu eriti õhukeste kilekottide keelustamisele. Täna

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

kasutatakse suurem osa eriti õhukestest kilekottidest hügieeni eesmärgil või esmase pakendina ning seetõttu puudub vajadus eriti õhukeste kilekottide keelustamiseks. Samas toetame põhimõtet, et kassas ei tohi tarbijale tasuta kättesaadavad olla eriti õhuke plastkandekott ning kauplused peavad kilekottide kõrval pakkuma ka muid alternatiive.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja ettepanekuid arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis samal teemal veelkord kohtuma ning oma seisukohti täpsemalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070